

Jákobův zápas s Bohem *Gn 32,23-33¹*

Tento poněkud tajemný příběh je součástí vyprávění o životních osudech praotce Jákoba (Gn 25,19-34; Gn 27-50). Zároveň tvoří jádro vyprávění o opětovném setkání Jákoba s jeho bratrem Ezauem (Gn 32-33). Zejména tato skutečnost je pro uchopení významu příběhu důležitá. Jákob kdysi svého bratra Ezaua podvedl. Vydával se za Ezaua, protože chtěl od jejich otce získat požehnání. Mělo patřit prvorozenému, kterým Ezau byl. Otec Izák tehdy požehnal Jákobovi v domnění, že se jedná o Ezaua. Bratr chtěl kvůli tomu Jákoba zabít, proto Jákob odešel do ciziny k bratru své matky Lábanovi (Gn 27-28). Tam byl 20 let. Oženil se, narodily se mu děti, stal se majitelem početných stád. Až ho Bůh vyzval, aby se opět vrátil do země Kanaan, kde se narodil.

Návrat do rodné země však pro Jákoba znamenal, že bude muset podstoupit jedno důležité setkání, kterému by se patrně raději vyhnul. Setkání se svým bratrem. Poslal k bratrovi posly, od nichž se dozvěděl, že bratr mu jde vstříc se 400 muži. Dostal strach. Rozdělil svůj tábor na dvě části. Úpěnlivě se modlil k Bohu o pomoc. Poslal bratrovi štědrý dar v podobě mnoha kusů dobytka (Gn 32,4-22). Pak přišla noc, kdy došlo k zápasu, o kterém jsme četli.

I v našich životech mohou být lidé, které se bojíme potkat. Ať už proto, že jsme se my provinili proti nim, nebo oni proti nám. Většinou v tom nevyřešeném vztahu bývá obojí. Každý z nás je zároveň pachatelem i obětí. Přicházejí chvíle, kdy nás Bůh volá k sobě blíž, podobně jako volal Jákoba zpátky do jeho země. My se vydáváme na duchovní cestu, činíme kroky víry. Naše jednání se mění k lepšímu. A tu zjišťujeme, že se nemůžeme vyhnout určitému bolestnému setkání se svou minulostí. Tu minulost nám může ztělesňovat člověk, před nímž jsme utíkali, podobně jako utíkal Jákob před svým bratrem. Když se na věc podíváme z tohoto úhlu, můžeme Jákobovi lépe rozumět. Může nám to připomenout známé Ježíšovo slovo z Mt 5,21-26, kde nás vybízí k usmíření s bratrem. Potíž může být ale v tom, že se toho „bratra“, s nímž bychom se měli usmířit, bojíme.

Dříve než se Jákob setkal se svým bratrem, došlo ještě k jinému setkání, k setkání s Bohem. Z počátku to bylo spíš střetnutí. Ještě v noci převedl Jákob celou svou rodinu a všechna svá stáda přes potok Jabok. Sám zůstal jako poslední na druhém břehu. A tu s ním kdosi (doslova „muž“, v. 25) zápasil. Od proroka Ozeáše se dovídáme, že zápasil s Bohem a že ten „kdosi“ byl anděl, Boží posel (Oz 12,4-5; číslování veršů dle ČEP). Jákobův osamělý zápas s Bohem nám může připomenout modlitební zápas

¹ Číslování veršů podle Českého ekumenického překladu

Pána Ježíše v zahradě Getsemane (Mt 26,36-46). I když si Ježíš tehdy vzal k sobě své tři učedníky, nakonec stejně zůstal sám, poněvadž učedníci usnuli. Jsou chvíle, kdy i my musíme být sami s Bohem. Sami musíme s Bohem jednat, sami s ním zápasit.

Bůh tehdy k Jakobovi přišel v podobě člověka, takže Jakoba dlouho nemohl přemoci. Stačil však jeden dotek a Bůh Jakobovi vykloubil kyčelní kloub. Musela to být velká bolest. Je zde vidět, že Jakob mohl nad Bohem vítězit jen proto, že Bůh se dobrovolně omezil. O tisíce let později se Bůh k nám lidem přiblížil v osobě Pána Ježíše Krista. Vzal na sebe lidskou podobu. Dobrovolně se stal zranitelným (srov. F 2,6-11).

Jakob už zřejmě tušil, s kým má tu čest, a tak chtěl od něj požehnání. Jeho „*Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.*“ (v. 27 ČEP) může být obrazem vytrvalého hledání Boha v modlitbě. Je to modlitba, kdy se nechceme spokojit s ničím jiným, než s veškerým duchovním požehnáním v Kristu (Ef 1,3). Chceme zakusit všechno, kvůli čemu Ježíš přišel na svět. Ne jen tak trochu, ale naplno. Jakob kdysi získával otcovské požehnání Istí. Nyní chce požehnání od Boha v čestném zápase. Tato scéna je vlastně protikladem vyprávění z Gn 27, kde Jakob získával požehnání Istí.

Bůh se ptá Jakoba na jeho jméno. Samozřejmě věděl, jak se Jakob jmenuje. Prohlášení jména je zde však patrně určitým vyznáním. Jakob se má přiznat k tomu, kým je, tedy Jakobem, tím Úskočným a Lstivým (někteří dokonce volí překlad Podrazák). Tak i v našem zápase s Bohem nemůžeme obejít bod, kdy Bohu přiznáme, kým jsme, tedy hříšníky.

Poté, co Jakob prohlásí své jméno, Bůh mu dává nové jméno Izrael (H. JISRÁÉL). Význam: *Zápasí Bůh*. Toto nové jméno je odůvodněno slovy: „... *neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstáls.*“ (Gn 32,29b ČEP) Na celý dosavadní život praotce se můžeme dívat jako na zápas s Bohem i s lidmi. V tomto zápase nakonec obstál, avšak nikoliv díky své chytrosti, ale skrze víru a modlitbu. To se stalo a dovršilo v tu noc u potoka Jabok. Ve jménu Izrael i v jeho zdůvodnění se objevuje hebrejské sloveso S-R-H, které má význam „knížecky zápasit, zápasit jako kníže“. Jakob nezápasí jen za sebe, ale též za svůj lid, za své potomky. Požehnání neplatí jen jemu, ale všem, kdo z něho vzejdou. Podobně knížecky zápasil Pán Ježíš v zahradě Getsemane. Zápasil i za nás. Zápasil o věrnost svému poslání, poslání kříže. Víme, že vydáním sebe na smrt nám získal život věčný. I my můžeme v modlitbě knížecky zápasit o požehnání v Kristu. Kdykoliv takto zápasíme, nezápasíme jen za sebe. Zápasíme též za všechny ty, kdo přijmou požehnání skrze nás. Jakob už nebude závislý na svých zdrojích. Je nyní Izraelem, skrze něho a za něho zápasí Bůh. Ve Starém zákoně není jméno pouhou nálepkou. Je podstatou a životním programem svého nositele. Proto změna jména znamená změnu totožnosti. Jakob je nový člověk. Máme zde krásně vyobrazeno znovuzrození. „*Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pomínulo, hle, je tu nové!*“ (2K 5,17 ČEP)

I Jakob se ptá neznámého na jeho jméno. Bůh mu však své jméno neříká. Možná proto, že žádné jméno nemůže Boha plně vystihnout. Boha zkrátka nelze

výstižně definovat jedním slovem (Jméno „JSEM, KTERÝ JSEM“ v Ex 3,14 dává prostor pro doplnění celé řady dalších jmen i vlastností). Možná i proto, že Bůh nechtěl dovolit, aby se jej Jákob pokoušel prostřednictvím jména nějak ovládat. Boha nelze plně pochopit, ani ovládnout.

A Bůh tam Jákobovi požehnal. Požehnat někomu je něco jako předat mu vitalitu, životní sílu. Jak vidíme na dalším Jákobově životě, neznamená to nemít žádné problémy ani trápení. Znamená to však, že Bůh je s požehnaným člověkem kdykoliv a kdekoliv. Bůh za něho a skrze něho bojuje. Apoštol Pavel to vyjádřil slovy: „*Víme, že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha, kdo jsou povoláni podle jeho rozhodnutí.*“ (Ř 8,28 ČEP) Dobře si povšimněme, že Bůh žehná Izraelovi, nikoliv Jákobovi. I nám Bůh v plnosti žehná jako novým stvořením v Kristu. Náš starý člověk musí zemřít, musí být společně s Kristem ukřižován (Ř 6,6). Máme ho ze sebe svléknout jako staré a špinavé šaty a obléknout nového člověka, kterého v nás Bůh stvořil (Ef 4,22-24).

Setkání s Bohem poznamenalo Jákoba na celý život. Nejenže získal nové jméno a požehnání Boží. Zůstalo mu zranění v kyčli. Byl požehnan, ale jako ten, koho sám Bůh oslabil. A tak si i my ze setkání s Bohem odnášíme určité zranění. Je to smrtelné zranění našeho starého člověka. Jeho život skončil ve chvíli, kdy jsme uvěřili v Ježíše Krista a narodili se znovu. Pokud jsme to prožili, pak víme, že v našem životě je doba předtím a potom. Možná nemůžeme uvést přesné datum této změny, známe však ten rozdíl. Byla doba, kdy jsme žili jako Jákob. A je doba, kdy žijeme jako Izrael. Jákob si uvědomil, že se setkal osobně s Bohem. Proto dal tomu místu jméno Peniel, které v češtině znamená *Tvář Boží* (v. 31).

V den po zápase s Bohem se Jákob setkal se svým bratrem Ezauem. Setkání bylo pokojné, bratři spolu mluvili v duchu smířlivosti. Dříve než spatřil tvář svého bratra (Gn 33,10), měl však spatřit tvář Boží. Spatření obou těchto tváří bylo zřejmě odpovědí na Jákobovu úpěnlivou modlitbu (Gn 32,10-13). S bratrem se setkává, ale ne jako Jákob, nýbrž jako člověk s novou totožností (identitou), kterou mu dal Bůh. A tak i my můžeme do našich starých vztahů vstupovat s novou totožností v Kristu. Můžeme do našich starých vztahů vstupovat nově jako ti, které Bůh v Kristu učinil svými dětmi a plně je přijal.

K zamyšlení a rozhovoru:

Co obvykle děláme s našimi minulými selháními, za která se stydíme?

Co můžeme udělat pro to, aby nás naše minulost netížila?